

Lähetäjät:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 HELSINKI
suojelusihteeri@tringa.fi

Porvoon Seudun Lintuyhdistys ry
c/o Juha Tuomaala
Loviisantie 253
07800 LAPINJÄRVI
psly@birdlife.fi

BirdLife Suomi ry
Annankatu 29 A 16
00100 HELSINKI
Puh. (09) 4135 3300
toimisto@birdlife.fi

Vastaanottaja:
Uudenmaan liitto
Esterinportti 2 B
00240 Helsinki
toimisto@uudenmaanliitto.fi

Muistutus Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta 9.12.2016

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry, Porvoon Seudun Lintuyhdistys sekä BirdLife Suomi ry ovat tutustuneet nähtävillä olevaan 4. vaihemaakuntakaavan ehdotukseen. Yhdistykset keskittyvät muistutuksessaan viherrakenne- ja tuulivoima -teemojen käsittelyyn.

Maakuntakaavoituksella on keskeinen rooli eri intressien yhteensovittamisessa. Maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n mukaan kaavoituksen yhtenä tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilyttäminen. Erityisesti kasvavalla ja tiivistyvällä pääkaupunkiseudun alueella maakuntakaavan merkitys lisääntyy ohjattaessa alemman tason kaavaratkaisuja.

Näkemyksemme mukaan Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava ei huomioi riittävästi luonnon monimuotoisuuden ja viherrakenteen turvaamista. Lausuntokierroksen jälkeen kaavaehdotusta on entisestäänkin heikennetty luonnon monimuotoisuuden säilymisen osalta eikä lopputulos vastaa maankäyttö- ja rakennuslain vaatimuksia luonnonarvojen vaalimisesta. Myös tuulivoimala-alueiden sijoittamiseen liittyy ristiriitoja luonnon hyvinvoinnin kanssa.

Viherrakenne

Kaavaehdotuksesta on lausuntovaiheen jälkeen poistettu keskeisiä luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä ratkaisuja. Uusien, yksityisellä maalla sijaitsevien soidensuojelualueiden sekä LUO- kaavamerkintöjen jättäminen pois kaavakartalta on merkittävä huononnus, ja katsomme, että kaavaratkaisu on luonnonarvojen turvaamisen osalta epäonnistunut. Nähtävillä olevalla maakuntakaavaehdotuksen mukaisella maankäytöllä ei pystytä saavuttamaan maakuntakaavassa viherrakenteelle asetettua tavoitetta luonnon monimuotoisuuden säilymisestä.

Toimme jo lausuntovaiheessa esille näkemyksemme kaavan heikkouksista luonnonarvojen suhteen. Suojelualueiden määrä oli jo tällöin soidensuojelu- ja LUO-alueista huolimatta mielestämme riittämätön maakunnan muuhun käyttöpaineeseen nähden. Toimme esille, että suojeluvarauksia tulisi huomattavasti lisätä mm. tärkeät lintualueet -hankkeissa tärkeiksi osoitetuilla kosteikko-, saaristo-, suo- ja metsäalueilla. Lisäksi katsoimme, että kaavassa tulisi osoittaa myös pienet, alle viiden hehtaarin kokoiset suojelualueet, ja että LUO-alueet tulisi osoittaa myös virkistys- ja taajama-alueilla sijaitseville tärkeille luontokohteille. Uudistamme nämä vaatimuksemme. Myös viheryhteyksiä tulisi edelleen vahvistaa erityisesti Natura-alueiden ja MLY-alueiden välillä. Viheryhteyksien tarve korostuu entisestään, kun kaavasta on poistettu keskeisiä luontoa turvaavia kaavamerkintöjä.

Muistutamme, että maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kun kyseessä on viherrakenne, on kaavan vaikutuksia selvitettäessä otettava erityisesti huomioon luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen.

Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja maankäytön tehostumisen ristiriita

Maakuntakaavassa maankäyttö tehostuu ja yhä suurempi osa maakunnan pinta-alasta on varattu asumiselle, teollisuudelle ja muille luontoarvojen säilymisen kannalta haitalliselle toiminnalle. Uudenmaan liitto on katsonut, ettei luonnon monimuotoisuuden suojelulle tarvitse osoittaa nykyistä enemmän alueita ja on jopa poistanut suuren määrän vanhoja luonnonsuojeluvarauksia osoittamatta kuitenkaan kaavakartalla uusia suojelun arvoisia alueita.

Vaikka maakuntakaavassa ennustetaan tulevaisuutta ja varaudutaan tulevaisuuteen muiden maankäyttömuotojen osalta, jätetään luonnonsuojelu nykyiselle tasolle. Huolimatta lajien ja elinympäristöjen uhanalaistumisesta ja yhteiskunnan tavoitteista pysäyttää luonnon monimuotoisuuden hupeneminen maakuntakaavassa katsotaan, ettei luontoa tarvitse suojella enempää, vaikka luonnonympäristöjen määrä vähenee ja laatu heikkenee maakuntakaavan muiden osa-alueiden toteuttamisen myötä. Maakunnan tulevaisuuden suunnitelmassa kaikki muu siis kehittyy, mutta luonnon monimuotoisuuden suojelu ei. Tämä on huomattavassa ristiriidassa paitsi maankäyttö- ja rakennuslaissa kaavoille asetettujen tavoitteiden kanssa myös useiden luonnon monimuotoisuuden suojeluun liittyvien sitoumusten kanssa.

Suomi on sitoutunut pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen biologista monimuotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen (The United Nations Convention on Biological Diversity CBD) osapuolena. Kyseisen sopimuksen vuoden 2010 osapuolikokouksessa Nagoyassa hyväksytyssä tavoiteohjelmassa todetaan muun muassa, että luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on otettava huomioon kaikessa ihmistoiminnassa ja suunnittelussa. Tavoitteen saavuttamiseksi luonnon monimuotoisuuden vaaliminen onkin otettava entistä vahvemmin huomioon myös kaikessa maankäytön suunnittelussa. Maankäyttö- ja rakennuslain 1 §:ssä mainitut tavoitteet maankäytön ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja

kulttuurisesta hyvinvoinnista eivät voi toteutua, mikäli luonnon monimuotoisuus on alisteinen muille tavoitteille, kuten se Uudenmaan maakuntakaavaprosesseissa on lopputulosten perusteella toistuvasti ollut.

Kaavaprosessissa viherrakenteelle asetettiin tavoitteiksi:

”a) Parantaa ekosysteemipalveluiden tarjontaa

b) Turvata luonnon monimuotoisuus niin, että ekologisen verkoston ydinalueet ovat yhtenäisiä ja että riittävät yhteydet alueiden välillä säilyvät

c) Varmistaa yhtenäinen, riittävä ja hyvin saavutettava maakunnallinen virkistysalueverkosto

d) Edistää luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä ja niihin tukeutuvaa elinkeinotoimintaa”

Mielestämme nämä tavoitteet eivät kaavan myötä toteudu. Luonnon monimuotoisuutta ei pystytä kyseisellä kaavalla turvaamaan. Maakuntakaavaan olisi pitänyt ehdottomasti lisätä säästyviksi vähintään ne alueet, joilla on luonnon monimuotoisuuden kannalta erityistä merkitystä huolimatta siitä, onko niitä suojeltu vai ei.

Kaavaan on osoitettava suojelualuevarauksin tai vähintään luonnon monimuotoisuudelle tärkeä alue – merkinnöillä ne luontokohteet, joiden jo nyt on todettu olevan vähintään seudullisesti arvokkaita. Viittaamme näiltä osin liitteenä oleviin aluekohtaisiin vaatimuksiin koskien linnustollisesti ja luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta tärkeiden kohteiden huomioimista.

Kaavan vaikutusten arvioinnissa todetaan:

”Kaavalla on monipuolisia myönteisiä vaikutuksia uusmaalaisen luonnon ja ympäristön kannalta. Viherrakenteen kaavaratkaisu parantaa edellytyksiä luonnon monimuotoisuuden tunnistamiseen sekä ylläpitämiseen. Uusien suojelualueiden osoittaminen mahdollistaa alueiden saamisen luonnonsuojelun mukaisen suojelun piiriin. Viherrakenne turvaa ekologisen verkoston maakunnallisen jatkuvuuden ja lajiston liikkumismahdollisuudet. Viherrakenteen ratkaisut vastaavat Uusimaa-ohjelman tavoitteeseen luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta.”

Pidämme näkemystä osin harhaanjohtavana. Viherrakenne voi onnistua turvaamaan ekologiset yhteydet, jos se huomioidaan asianmukaisesti alemmilla kaavatasoilla. Sen sijaan kaavalla on toteutuessaan ja yhdessä muiden maakuntakaavavaiheiden kanssa huomattavia luonnon monimuotoisuutta heikentäviä vaikutuksia, koska luonnonympäristöjen määrä vähenee. Pidämme harhaanjohtavana väitettä siitä, että *”viherrakenteen ratkaisut vastaavat Uusimaa-ohjelman tavoitteeseen luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta”*. Viherrakenteen ratkaisut voivat mahdollisesti omalta osaltaan jarruttaa luonnon monimuotoisuuden vähenemistä, mutta kaavassa osoitetussa laajuudessaan ne eivät mitenkään pysty turvaamaan luonnon monimuotoisuutta.

Tehtyjen selvitysten huomioiminen

Maakuntakaavaehdotuksessa ei ole otettu asianmukaisesti huomioon olemassa olevia Uudeltamaalta tehtyjä korkealuokkaisia selvityksiä maakunnallisesti tärkeiden luontokohteiden sijoittumisesta. Katsomme, että Uudenmaan liiton toimintatapa, jossa luonnon monimuotoisuusarvoja tarkastelevassa kaavassa jätetään maakunnalliset selvitykset ja jopa valtakunnalliset luontoselvitykset suurelta osin käyttämättä, on maankäyttö- ja rakennuslain vastainen. Erityisen huolissamme olemme siitä, ettei Uudenmaan liitto ole huomionnut kansainvälisesti tärkeiden (IBA, Important Bird and Biodiversity Areas), kansallisesti tärkeiden (FINIBA, Finnish Important Bird Areas) ja maakunnallisesti tärkeiden (MAALI, maakunnallisesti tärkeät lintualueet) alueiden selvityksiä juuri lainkaan.

Tärkeät lintualueet -selvityksissä on käytetty laji- ja lajiryhmäkohtaisia suojelubiologisesti perusteltuja kriteerejä. Osoitetut alueet ovat kiistatta maakunnan tärkeimpiä lintualueita ja niiden säilymisestä huolehtiminen on välttämätöntä luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseksi niin Uudellamaalla, Suomessa kuin Euroopan unionissakin. Uusimman lintujen uhanalaisarvioinnin mukaan peräti kolmannes Suomen pesimälinnuista on uhanalaisia (Tiainen ym. 2016). Valtakunnallisesti uhanalaisten lajien joukossa on runsaasti sellaisia lajeja, joiden suojelun tasoon myös Uudellamaalla tehtävät kaavaratkaisut huomattavasti vaikuttavat.

Olemme tuoneet lintualueiden merkityksen esille jo lausuntovaiheessa ja uudistamme vaatimuksemme niiden suhteen. Aluekohtaiset, tarkistetut huomioidut ovat lausunnon liitteissä 1 ja 2. Suojelemattomat MAALI-alueet tulee osoittaa kaavassa suojelualuevarauksin niiltä osin kuin se on toteutuksellisesti perusteltua ja muilta osin LUO -kaavamerkinnoilla.

Uudenmaan liitto on vastannut edellisestä kaavaehdotuksesta antamaamme lausuntoon, että:

”Lausunnon liitteissä on esitetty lisättäväksi kaavaehdotukseen uusia alueita tai merkintöjä. Niiden maakunnallista arvoa ei kuitenkaan johdonmukaisesti ole todennettu maakuntakaavatyössä käytetyin kriteerein.”

Emme ole kuitenkaan kaava-aineistosta löytäneet sellaisia luonnontieteellisiä kriteerejä, joiden perusteella kaavaan olisi osoitettu luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä kohteita. Käsityksemme mukaan on valittu sellaiset alueet, jotka on jo nyt luonnonsuojelulla suojeltu tai joista luonnonsuojelupäätös on tekeillä. Maakuntaliiton vastine osoittaa, että kriteerit ovat olleet biodiversiteetin, erityisesti linnuston suojelun kannalta riittämättömiä verrattuna MRL:n tavoitteisiin. Vaikka olemme toimittaneet relevantteja tietoja kaavoittajan käyttöön, ei niitä ole haluttu käyttää kaavaehdotuksen laadinnassa.

Tehtyjen selvitysten huomioimisen lisäksi kaavatyössä on edelleen tarve tarkistaa maastossa mahdolliset arvokkaat alueet siltä osin kuin niistä ei ole suojeluperusteeksi riittävää tietoa, jotta kaikki luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät kohteet saadaan suojelun piiriin. Luontokohteet, joilla on vähintään maakunnallista merkitystä, mutta jotka eivät täytä suojelun kriteerejä, tulee osoittaa LUO-kaavamerkinnoilla.

Tuulivoima

Inkoon-Raaseporin voimala-aluevaraus on poistettu lausuntovaiheen jälkeen, mitä pidämme hyvänä ratkaisuna. Kaavaehdotuksessa ei kuitenkaan ole tuulivoiman osalta edelleenkään tarpeeksi huomioitu tärkeitä lintualueita ja muuttoreittejä eikä otettu vakavasti tuulivoimaloiden aiheuttamaa metsien pirstoutumista.

Porvoon merialueen tuulivoimala-alue

Porvoon merialueen tuulivoimala-alue sijoittuu useiden arktisten lintulajien valtakunnalliselle päämuuttoreitille. Kyseinen alue on paitsi kansallisesti myös kansainvälisesti ainutlaatuinen. Maailmassa on hyvin vähän sellaisia alueita, joiden kautta muuttaa niin merkittävä määrä suurikokoisia lintuja kuin Porvoon ulkomerialueen kautta.

Tuulivoimatuotantoon varattu alue sijaitsee Porvoon Söderskärin lintuaseman eteläpuolella. Söderskärin lintuasemalla on seurattu vuosikymmeniä saaristolinnustoa ja arktisten lintujen muuttoa. Uudenmaan

maakuntakaavaehdotuksen ainoa merituulivoimala-alue on osoitettu Söderkärin lintuasemalta 4,5-12 kilometriä etelään. Arktisten vesilintujen päämuuttoreitti kulkee valtaosin Söderkärin eteläpuolelta.

Muuttavat linnut voidaan havaita vain rajatulta etäisyydeltä, jonka määrittelevät kiikarin erottelukyky (kiikareilla löydetty linnut tunnistetaan kaukoputkella, mikäli ne menevät kaukaa), lintujen koko ja muuttoparvi tiheys. Muuttavat hanhet pystytään havaitsemaan kauempaa kuin vesilinnut niiden suuremman koon ja tiiviimmän parvimuodostelman ansiosta. Arktisten vesilintujen muuttoparvet ovat yleisesti selvästi harvempia kuin hanhien parvet ja runsain muuttava laji allin vesilinnuksikin pienikokoinen.

Vesilintuparvia ei käsityksemme mukaan pysty hyvissäkään olosuhteissa yleensä havaitsemaan selvästi yli kymmenen kilometrin etäisyydeltä. Söderkärillä tehdyn havainnoinnin perusteella valtaosa havaituista vesilinnuista menee sektorilla, joka alkaa parin kilometriä saarista etelään ja jatkuu vähintään kymmenen kilometrin päähän. Se, että joinakin vuosina havaittujen vesilintujen kokonaisuusilömäärä jää keskimääräistä pienemmäksi, johtuu todennäköisesti siitä, että suurempi osa linnuista muuttaa kauempana merellä, jolloin niitä ei havaita. Tähän viittaavat myös meteorologi Jarmo Koistisen säätutka-aineisista 2000-luvulla tekemät tulkinnot.

Söderkäriltä lasketaan lähes joka vuosi suurimmat Suomessa todetut arktisten vesilintujen ja kuikkalintujen muutot. Toukokuussa 2016 Söderkärin lintuasemalta laskettiin muuttavana yli 1,5 miljoonaa arktista vesilintua. Huippupäivänä 16.5. laskettiin yli 570 000 vesilintua. Valtavan vesilintumäärän lisäksi muuton huippupäivänä laskettiin lähes 14 000 kuikkalintua, mikä on suurin Suomessa koskaan keväällä laskettu kuikkalintumäärä. Myös hanhimuuton huippupäivänä Söderkäriltä laskettiin uusi Suomen ennätys 290 000 hanhea yhtenä päivänä. Kahden peräkkäisen päivän hanhisumma oli 460 000 yksilöä.

Vuonna 2016 Söderkärin eteläpuoleiselta saarelta havainnoitavissa olevan (kts. edellä) merialueen kautta muutti jopa 80 % Itämeren kautta muuttaneista alleista ja mustalinnuista. Lajeista allin on arvioitu maailmanlaajuisesti, Euroopassa ja EU:ssa vaarantuneeksi lajin vähenemisen vuoksi. Itämerellä HELCOM on määritellyt allin erittäin uhanalaiseksi.

Pidämme edellä esitetyn valossa kiistattomana tosiasiana sitä, että Söderkärin eteläpuolinen merialue on paitsi kansallisesti myös kansainvälisesti poikkeuksellisen merkittävä arktisten lintujen muuton keskittymäalue. Tätä suurempia vesilintujen määriä ei ole laskettu mistään muualta Suomesta. Tästä huolimatta kyseiselle alueelle on maakuntakaavassa osoitettu tuulivoimala-alue.

Maakäytön suunnittelun tavoitteena on käsityksemme mukaan sovittaa yhteen erilaiset yhteiskunnalliset tarpeet siten, ettei mikään tarve nouse muita tarpeita merkittävämmäksi. Käytännössä tämä tavoite saavutetaan silloin, kun kaavoituksessa kutakin tarvetta tarkastellaan suhteessa muihin tarpeisiin. Kullekin maankäyttömuodolle pyritään löytämään sille parhaat alueet ottaen huomioon muut maankäyttömuodot ja muut yhteiskunnalliset tarpeet parhaiten tyydyttävä vaihtoehto.

Pidämme kiistattomana tosiasiana, että tuulivoimala-alueen sijoittaminen Suomessa sellaiselle alueelle, josta todetaan vuosittain menevän suurempia arktisten vesilintujen määriä kuin mistään muualta Suomesta, on maankäyttö- ja rakennuslain vastainen, koska ratkaisussa ei ole yhteen sovitettu luonnon monimuotoisuuden suojelun intressiä energiantuotannon intressiin. Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnittelu -oppaassa (ympäristöhallinnon ohjeita 4 /2012) todetaan, että maakuntakaavoitusta varten on selvitettävä *”valtakunnallisesti tärkeitä muuton johtolinjat rannikon muuttoreiteillä sekä suurikokoisten lintulajien tärkeitä lentoreittien kasaantumisaluet*”. Kyseinen selvitystyö tehdään, jotta voimalat voidaan sijoittaa reittien ulkopuolelle.

Suomi on mukana allekirjoittajana useissa kansainvälisissä julkilausumissa, joissa korostetaan sitä, ettei lintujen päämuuttoreiteille tule rakentaa tuulivoimaa. Esimerkiksi HELCOMin julkilausuma 34E/1 keskittyy nimenomaisesti Itämeren linnustoon ja muuttoreitteihin.

Porvoon ulkomerialueen tuulivoimala-alue on kiistatta linnustollisesti yhdeksi ongelmallisimmista paikoista tuulivoimalle koko Uudellamaalla. Sen lisäksi, että se aiheuttaa negatiivisia vaikutuksia mm. alueen kautta muuttavalle ja sillä ruokailevalle linnustolle, vaikutuksia on myös läheisille Natura-alueille. Lisäksi selvitykset ovat kyseisen alueen osalta kiistatta puutteelliset (KHO:2016:14) ja aluerajauksen osoittaminen myös tältä osin maankäyttö- ja rakennuslain vastaista. Näin ollen vaadimme Uudenmaan liittoa poistamaan alueen kaavasta maankäyttö- ja rakennuslain vastaisena.

Rödsjön tuulivoimala-alue

Tärkeistä lintualueista Niinijärven kosteikkoalueen luontoarvojen säilyminen vaarantuu kaavaehdotuksen toteutuessa. Rödsjön tuulivoimala-aluevaraus on edelleen merkittävässä määrin Niinijärven kosteikkoalueen päällä. Tuulivoimala-alueen rajausta kattaa noin puolet 69 hehtaarin kokoisesta kosteikkoalueesta. Tutkimusten mukaan tuulivoimaloiden etäisyys kosteikkolinnuille tärkeään alueeseen tulisi olla vähintään 500 metriä.

Maakunnallisesti tärkeiden luonnonarvojen säilymisen ja tuulivoimala-alueen välinen ristiriita tuodaan esiin myös kaavan tuulivoimala-alueiden linnustovaikutusten arvioinnissa:

”Rödsjön alueen reunalle sijoittuu Maali-alueista Niinijärvi, joka on kalanviljelykseen käytetty matala allas. Sen lintuja keräävä vaikutus riippuu vedenpinnan korkeudesta. Normaalkorkeudella paikalla pesii mm. pikku- ja naurulokkeja sekä härkälintu ja mustakurkku-uikku. Järvi voi toimia myös läheisten sääksien ja alueella kiertelevien merikotkien ruokailupaikkana.”

Rödsjön alueen tuulivoimalavarauksella on maakuntakaavaehdotuksen mukaisessa laajuudessaan ristiriidassa maakunnallisesti tärkeän luontokohteen monimuotoisuusarvojen säilymisen kanssa. Katsomme maakuntakaavan olevan tältä osin kiistatta maankäyttö- ja rakennuslain vastainen. Tuulivoimala-alueen rajausta tulee supistaa siten, että tuulivoimala-alueen rajausta on kaikkialta vähintään 500 metrin etäisyydellä maakunnallisesti tärkeästä kohteesta.

Linnustovaikutusten arvioinnin kohdassa ”Johtopäätökset ja suositukset” todetaan muun muassa:

”Alueiden laajuudesta johtuen tuulivoima-alueet on todennäköisesti mahdollista toteuttaa, siten ettei merkittäviä vaikutuksia uhanalaisiin petolintuihin (haukat, pöllöt) aiheudu, mutta em. lajien ja MAALI-alueen huomiointi todennäköisesti vähentävät tuulivoimaloille käytettävissä olevaa pinta-alaa >> Kohdennetuille kaavamääräyksille tarvetta Rödsjön ja Övre-rikebyn tuulivoima-alueille.”

Johtopäätöksessä esiin tuotu ajatus estää haitallinen tuulivoimarakentaminen kaavamääräyksillä on Rödsjön osalta lähtökohtaisesti käsittämätön. Tuulivoimaloiden haitalliset vaikutukset kosteikkoalueelle voidaan estää pienentämällä aluerajausta sen verran, että suojaetäisyys maakunnallisesti tärkeään luontokohteeseen säilyy.

Tuulivoiman suunnittelumääräyksessä todetaan, että ”Tuulivoiman tuotantoon soveltuvien alueiden sijainti ja laajuus sekä toteuttamisedellytykset selvitetään ja määritellään tarkemmin yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa”. Mielestämme myös tämä on lähtökohtaisesti käsittämätön. Koska jo kaavan laatimisvaiheessa on tullut esiin edellä mainittuja esteitä rakentaa tuulivoimaa osalle tuulivoimala-alueita, on voimala-alueen rajausta pienennettävä kaavassa. Maakuntakaavaan tehty aluerajaus on kuitenkin luonteeltaan ohjaava ja kokemusten mukaan alemmissa kaavoitusvaiheissa vedotaan yleisesti maakuntakaavassa osoitettuun

aluerajaukseen. Vaikka maakuntakaava on luonteeltaan yleispiirteinen, ei yleispiirteisyys tarkoita, että aluerajaus voi olla merkittäväällä tavalla ristiriidassa jo tunnistettujen tosiasioiden kanssa.

Aluerajauksen pienentäminen on myös siten perusteltua, ettei Korkeimpaan Hallinto-oikeuteen voi tehdä vaatimusta kyseisen aluerajauksen pienentämistä edellä esitetyn mukaisesti, vaan vaatimuksen tulee koskea koko kyseisen tuulivoimala-alueen poistamista, mikä oikaisun jälkeen estäisi tuulivoimarakentamisen myös sille osalle aluevarausta, jolla ristiriitaa kosteikkolinnuston hyvinvoinnille ei todennäköisesti ole.

Mielestämme alueen rajaus on ristiriidassa myös ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnitteluoppaan kanssa. Oppaassa todetaan: *”Esitystavaltaan yleispiirteisenkin kaavamerkinnän tai ratkaisun osalta on voitava varmistua sen toteuttamiskelpoisuudesta.”*

Röjsjön alue sijoittuu lisäksi joko kokonaan tai osittain muutamien lintulajien valtakunnallisille päämuuttoreiteille. Näistä hiirihaukka on tuulivoimatörmäyksille herkkä kaarteleva suurikokoinen petolintu, joka on viimeisimmässä uhanalaistarkastelussa (Tiainen ym 2016) todettu vähenemisen vuoksi vaarantuneeksi.

Edellä esittämäämme viitaten ehdotamme Röjsjön aluevarauksen rajauksen muuttamista siten, että maakunnallisesti tärkeä lintualue turvataan.

Mantereella sijaitsevat tuulivoimala-alueet

Uudenmaan liiton ratkaisu, jossa kaikki mantereelle osoitetut voimala-alueet on osoitettu MLY-alueille, on kestävä. Yleisenä huomiona haluamme toistaa edellisessä lausunnossa mainitsemaamme, ettemme pidä järkevänä sitä, että samat alueet ovat sekä MLY että tuulivoimala-alueita, koska tuulivoimaloiden rakentaminen vaikuttaa merkittävästi MLY –alueiden luonteeseen pirstomalla metsäaluetta, lisäämällä häiriötä ja vähentämällä metsäluonnon monimuotoisuutta. Tuulivoimaloista ja niihin liittyvästä infrastruktuurista on todennäköisesti haittaa erityisesti joillekin laajoja metsäalueita vaativille lajeille, kuten metsolle.

Tuulivoiman vaikutusten arviointi

Kaavaselostuksen vaikutusten arviointi on yleisesti luonnonarvojen näkökulmasta tarkoitushakuinen ja jopa harhaanjohtava. Vaikutusten arvioinnissa todetaan muun muassa:

”Tuulivoimalle soveltuvien alueiden sijoittamisessa on huomioitu luonnonsuojelualueet, Natura-alueet sekä muut arvokkaat luontoalueet kuten esimerkiksi linnuston päämuuttoreittien keskittymäalueet eli nk. pullonkaula-alueet.”

Edellinen on selkeässä ristiriidassa sen kanssa, että kaavaan on osoitettu tuulivoimala-alue arktisten vesilintujen päämuuton keskittymäalueelle Porvooseen. Alueelle, jota kautta muuttaa todennäköisesti enemmän suurikokoisia lintuja kuin miltään muulta alueelta Suomessa. Lisäksi Röjsjön tuulivoimala-alueessa ei ole otettu tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon Niinijärven maakunnallisesti tärkeäksi todettua lintualueita. Sijoittamisessa *ei ole siis huomioitu muita arvokkaita luontoalueita* kuten esimerkiksi linnuston päämuuttoreittien keskittymäalueita ja maakunnallisesti arvokkaaksi todettua luontokohdetta.

Lisäksi selostuksessa todetaan:

”Koska linnustoselvityksen (Ramboll 2016) perusteella tuulivoima-alueita on karsittu ja supistettu, voidaan Natura-alueisiin ja linnustoon kohdistuvien haitallisten vaikutusten arvioida

merkittävästi vähentyneet selvitysvaiheeseen verrattuna. Vaikutuksia suhteessa esimerkiksi lintujen muuttoreitteihin, uhanalaisten petolintujen reviireihin tai Natura-alueisiin tarkennetaan edelleen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.”

Vaikka Inkoon tuulivoimakohde on poistettu kaavasta, ei tuulivoimala-alueita ole mielestämme supistettu siten, että haitallisten vaikutusten voitaisiin arvioida merkittävästi vähentyneen. Tältä osin viittaamme edellä esiin tuomaamme.

Kaavan tuulivoimaa koskevasta linnustovaikutusten arvioinnista toteamme, että se on tarkoitushakuinen tilaustyö, jonka tavoitteena on osoittaa, etteivät tuulivoimala-alueet aiheuta merkittäviä vaikutuksia luonnon monimuotoisuudella tai Natura 2000-alueille. Selvitys on, kuten siinä tuodaan myös esiin, aineistoltaan riittämätön ja perustuu useisiin tarkoitushakuisiin oletuksiin ja sisältää huomattavia epävarmuuksia. Lisäksi aineistossa viitattu ja käytetty selvitysluonnos (Metsänen 2016) on ollut arktisten vesilintujen osalta osin virheellinen.

Aineiston perusteella olisi voinut kirjoittaa myös täysin päinvastaiset johtopäätökset. Selvitys ei vastaa käsitystämme riittävästä selvityksestä silloin, kun kaavaratkaisussa on selkeä ristiriita energiantuotantoon osoitetun alueen sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen välillä. Lisäksi on huomattavaa, ettei maakuntakaavassa ole korjattu rajauksia selvityksessä esiin tuotujen ongelmien osalta. Esimerkiksi Rödsjön alueella tuulivoimalle varattuun alueeseen kuuluu edelleen puolet pienialaisesta maakunnallisesti tärkeästä kohteesta, jolle tuulivoimatuotanto aiheuttaa merkittäviä negatiivisia vaikutuksia.

Maakuntakaavan valmisteluprosessi

Maakuntakaavaa valmisteltiin osaksi asiantuntijaryhmissä, kuten viherrakenneryhmässä, johon yhdistysten edustajia osallistui. Ryhmään osallistuneet ymmärsivät ryhmän tarkoitukseksi, että ryhmän avulla tuotetaan kaavaan ratkaisuja, joiden avulla varmistetaan luonnon monimuotoisuuden säilyminen maakunnassa. Ryhmän ehdotuksia ja tausta-aineistoja ei kuitenkaan huomioitu itse kaavassa juuri lainkaan. Muiden taustaryhmien, kuten elinkeinoryhmän, epärealistisiksikin epäillyt (esimerkiksi Helsinki-Tallinna -tunneli) ehdotukset otettiin sen sijaan lähes kaikki kaava-kartalle.

Uudenmaan liiton toimintatapa, jossa aluksi innostetaan kansalaisjärjestöjen vapaaehtoisia edustajia toimimaan yhteisen hyvän puolesta, mutta jossa toiminta ei ole millään tavoin lopputuloksen kautta palkitsevaa, vähentää osallistumista tulevaisuudessa. Toimintatapa johtaa lopulta siihen, että kansalaisjärjestöt keskittävät vähät vapaaehtoisvoimavaransa työryhmissä osallistumisen sijasta kaavojen oikaisuvaatimukseen, mikä on epätoivottavaa.

Lopuksi

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava on riittämätön luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta. Kaavaratkaisu ei noudata riittävästi maankäyttö- ja rakennuslain vaatimuksia luonnonarvojen vaalimisesta eikä ohjaa tasapainoisesti eri intressien yhteensovittamista. Luonnon monimuotoisuus on tuotava kaavakartalle yhtäläisellä painoarvolla kuin muut intressit.

Mikäli kaavaan ei enää tehdä luonnonsuojelun kannalta tarpeellisia muutoksia, siirtyy viherrakenne -teeman käsittely seuraavaan maakuntakaavaan. Tämä hidastaa luonnonarvojen turvaamisprosessia ja vaarantaa vailla suojaavaa kaavamerkinää olevat arvokkaat luontokohteet.

Jukka Hintikka

Puheenjohtaja

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Juha Tuomaala

Puheenjohtaja

Porvoon Seudun Lintuyhdistys ry

Aki Arkiomaa

Toiminnanjohtaja

BirdLife Suomi ry

Kirjallisuus:

Ellermaa, M. 2010. Maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja niiden tunnistaminen Uudellamaalla. *Tringa* 37. - 38.: 140 – 174.

Heath M. F. & Evans M. I. (toim.) 2000. Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation. 2 vols. BirdLife Conservation Series No. 8. BirdLife International, Cambridge, UK.

KHO:2016:14. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu koskien Kymenlaakson maakuntakaavaa. Antopäivä: 9.2.2016.

Päätös löytyy kokonaisuudessaan osoitteesta:

<http://www.kho.fi/fi/index/paatoksia/vuosikirjapaatokset/vuosikirjapaatos/1454943101290.html>

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M., ja Virolainen, E. 2002. Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja Nro 4. Suomen graafiset palvelut, Kuopio. 142 s.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Bird species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 49 s.

Tikkanen, H., Tuohimaa, H. & Kiiski, J. 2016. Tuulivoima-alueiden yhteisvaikutukset muuttolinnustoon, Natura-alueisiin sekä suuriin petolintuihin. Ramboll Oy.

Uudenmaan tuulivoimaselvitys, osa 3: Kohdekohtaiset selvitykset. Uudenmaan liiton julkaisuja E 134 – 2014.

Uudenmaan liitto. 2016. Uudenmaan neljäs vaihemaakuntakaava. Selostus.

Liitteet:

Liite 1. Helsingin Seudun Lintutieteellisen Yhdistyksen aluekohtaiset huomiot

Liite 2. Porvoon Seudun Lintuyhdistyksen aluekohtaiset huomiot